AGENDA

14 maart
Den Haag, NWO Java-gebouw, DANS i.s.m.het Veteranen Instituut en UT.
Studiedag 'Interviews uit de kast'
Centrale vragen: welke mogelijkheden zijn er om interviewmateriaal duurzaam te bewaren en ontsluiten, hoe kan het uniform worden genoteerd, hoe blijft het na gebruik beschikbaar voor andere onderzoekers? Ook is er aandacht voor verschillen tussen de disciplines die interviews als bronnenmateriaal gebruiken. Onderzoekers vertellen hoe zij bestaande interviewdata gebruiken. Ook is er aandacht voor beheer en ontsluiting van interviewcollecties, methodologische aspecten en mogelijkheden van ICT bij analyse van interviewdata.
www.dans.knaw.nl/interviewsuitdekast

Maart/april 2008
VGI: Workshop Social Software; wat levert het in de praktijk op?
Verschillende mogelijkheden van social software worden getoond en besproken. Afhankelijk van de wensen en het kennisniveau van de groep, wordt er gewerkt met sociaal bookmarken, het uitlezen en bijhouden van RSS-feeds, het maken van een sociaal netwerk of het onderhouden van een wiki. Eventueel kan er ook een blog, een fotopagina of een Twitter-pagina gemaakt worden. Zie ook pagina 7.
www.vgi-online.nl

9 april 2008
Amsterdam, Trippenhuis, DANS, NPSO
Symposium 'Wat is goed survey-onderzoek? Doel en middelen'
Bij de eerste bijeenkomst van het Nederlands Platform voor Survey Onderzoek (NPSO) in oprichting. Sprekers uit de drie 'bloedgroepen' (overheid, academia en bedrijfsleven) over wat goed survey-onderzoek is. Ook zal worden gesproken over het vormgeven van de activiteiten van het platform. www.npso.net

11 april
Amsterdam, IISG
Levenslopen in de 19e en 20e eeuw; afsluitend congres van het NWO-groot programma *Life Courses* in Context
In het programma *Life Courses in Context* is de vijf jaar gewerkt aan de reconstructie van de levensloop van 40000 Nederlanders geboren tussen 1863 en 1922. Deze database werd aangevuld met macrodata uit de beroeps- en volkstellingen van 1859 tot 1947. Mogelijkheden van deze nieuwe database worden hier gepresenteerd door historici, demografen en sociologen.
www.iisg.nl/~hsn/news/2008congres.php

21 -22 april
Amsterdam, OB, NUV, Vereniging van Letterkundigen, FOBID, Stichting Auteursrechtmanifestaties
Symposium 'The Book in the Internet Era: Copyright and the Future for Authors, Publishers and Libraries'
In afzonderlijke sessies voor elk van de drie betrokken partijen werpt dit symposium licht op het problematische gebied van auteursrechten en internet: de auteur, de uitgever en de bibliotheek. Zo wordt geprobeerd de drie onderling te verbinden en tegelijk de publieke belangstelling voor het onderwerp te stimuleren. www.amsterdamworldbookcapital.com/index.cfm?page=Copyright%20symposium

16 mei
Nijmegen, Huize Heyendaal, Huizinga Instituut/TS. Tijdschrift voor tijdschriftstudies
Conferentie Bits, Bytes en Bladen.
De stand van zaken op het gebied van tijdschriften en digitalisering wordt besproken vanuit zoveel mogelijk verschillende praktische en theoretische invalshoeken. Het is de bedoeling dat verschillende tijdschriftgenres aan de orde komen. Aanmelden en informatie: m.koffeman@let.ru.nl.

27-30 mei
Stanford University Palo Alto – California, USA, IASSIST 2008 Conference
Technology of Data: Collection, Communication, Access and Preservation
There have been vast changes in compilation and dissemination methods; increasing awareness about access and associated licensing and privacy issues; and growing concern about the safeguarding and protection of valuable data resources. The role of technology – past, present, and future – in all of these arenas is discussed here. www.iassistdata.org/conferences/

Presentatie Volkstellingenbundel

'Grijp kansen, pas op voor verkeerd gebruik'

Enthousiasme over de grote mogelijkheden voor onderzoek; behoedzaamheid voor de gevolgen van oordeelkundig gebruik. Dat waren hoofdstromingen in de reacties toen op 15 november bij het CBS in Voorburg het boek werd gepresenteerd waarmee de digitalisering van de Volkstellingen werd afgerond.
Het CBS en drie KNAW-instituten werkten sinds 1997 samen aan het project. De resultaten zijn te vinden op de website www.volkstellingen.nl. Die site heeft sinds de openstelling in 2004 al meer dan honderdduizend bezoekers uit binnen- en buitenland gescoord, zo werd bij de presentatie bekendgemaakt. De publicatie *'Twee eeuwen geteld; Onderzoek met de digitale volks-, beroeps- en woningtellingen, 1795-2001'* toont aan de hand van een reeks analyses op de vrijgekomen gegevens de vele mogelijkheden die het Volkstellingenbestand biedt. Er staan artikelen in over bevolking, gezin, arbeid, wonen, infrastructuur en veel andere onderwerpen. KNAW-president Frits van Oostrom toonde zich, nadat hij een van beide eerste exemplaren van het boek in ontvangst had genomen, onder de indruk van de inhoud en dat was temeer opmerkelijk in het licht van zijn aanvankelijke 'scepcis over blinde digitalisering'. De vraag 'wie hier nu echt mee werkt' was met de bundel voor hem afdoende beantwoord. Wel vroeg hij zich af 'of er niet een bijsluiter bij levering van de gegevens moet worden toegevoegd om ondeskundig gebruik te voorkomen?'. Gebeurt dat niet, dan zouden veel media op onverantwoorde wijze met de cijfers aan de haal gaan, veronderstelde hij. CBS-directeur Gosse van der Veen, die het andere 'eerste' exemplaar had aangepakt, voegde toe dat ook het CBS vaak een rapport meelevert 'om uit te leggen wat je er wel en niet mee kan'.

De Nijmeegse historicus prof. Paul Klep, naast socioloog Pieter Hooimeijer een van de commentatoren op de pas verschenen bundel, haalde een paar heikele periodes uit de geschiedenis van de volkstellingen naar voren en concludeerde dat de politiek er goed aan had gedaan om het instituut toch steeds weer in stand te houden. Het boek demonstreert het wetenschappelijk gebruik en belang van de volkstellingen en de website www.volkstellingen.nl vond hij 'werkelijk schitterend'. (MdG)

Zoeken is veel meer dan Google

Onder de titel 'Zoeken is veel meer dan Google' organiseerde de Vereniging voor Geschiedenis en Informatica eind 2007 een studiedag in Leiden. De drukbezochte dag stond in het teken van zoeken en vinden op het web. Commercieel gezien beheerst Google de markt van de zoekmachines, in Nederland nog meer (90% marktaandeel) dan in de VS (ca. 66%). 'Is Google wel geschikt voor de wetenschappelijke wereld?' was de rode draad van de dag. Het was interessant om te zien hoe verschillende organisaties eigen zoekstrategieën en -machines ontwikkelen. Jacqueline Limpens van het Academisch Medisch Centrum van de UvA nam in haar presentatie de toehoorders mee op een bijna interactieve zoektocht naar medische informatie. Eric Sieverts liet zien hoe men bij de Universiteitsbibliotheek van de UU het succes van Google niet kon negeren bij de ontwikkeling van het eigen Omega zoeksysteem. En het ingenieuze zoeksysteem Open Boek, gepresenteerd door Hans Paijmans van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, is gespecialiseerd in het zoeken van jaartallen en chronologische referenties in Nederlandse teksten.

In deze voorbeelden gaat het om wetenschappelijke zoekmachines en -strategieën waarbij geen gebruik wordt gemaakt van Google. Maar gebruikt dan geen enkele wetenschapper Google? Voor Peter Verbist van de KU Leuven staat vast dat Google veel meer is dan alleen maar zoeken en dat de services die Google biedt zich steeds verder uitbreiden. Verbist was de enige die in zijn presentatie het standpunt innam dat Google's services ook wetenschappers prima van dienst kunnen zijn. Hij richtte daarbij zijn blik vooral op een toekomst waarin die services nog verder uitgebreid en toegespitst kunnen worden. Daarmee zal Google vol-gens hem ook wetenschappers uitstekend kunnen bedienen zonder dat instellingen ingewikkelde eigen zoekmachines en -strategieën hoeven te ontwikkelen.

In de afsluitende presentatie belichtten Arjan van Hessen (Universiteit Twente) en Peter van der Maas (NIOD) het 'Radio Oranje'-project. Invalshoek daarbij was de zeer interessante toepassing van een full text zoekstrategie gekoppeld aan gesproken woord. Door OCR-technieken te combineren met spraakherkenning zijn toespraken van Koningin Wilhelmina voor Radio Oranje toegankelijk gemaakt en kan er 'op zijn Googles' gezocht worden. De presentatie van de zoekresultaten waarbij beeld, geluid en tekst worden gecombineerd was indrukwekkend.

De studiedag leverde geen definitief antwoord op de vraag of Google wel geschikt is voor de wetenschappelijke wereld. Maar wel bleek opnieuw dat Google in de commerciële markt een zeer belangrijke plek inneemt en dat bijna iedere zoekmachine, ook de wetenschappelijke, met Google wordt vergeleken. (LS)

De domme maar vruchtbare vragen van de computerwetenschapper

Wat kan de computerwetenschap betekenen voor de humaniora? Dat was de vraag die Willard McCarty, hoogleraar *humanities computing* in Londen, probeerde te beantwoorden in zijn keynote lezing op het Catch 'midterm event', 30 november. Catch is het NWO-programma voor computerwetenschappelijk onderzoek ten behoeve van de toegankelijkheid van cultureel erfgoed. Bij het event deden de verschillende projecten verslag van hun vorderingen.

McCarty is de auteur van het invloedrijke boek *Humanities Computing*, waarin hij de rol en plaats van humanities computing ('alfa-informatica', 'historische informatiekunde', 'computer en letteren') tussen de andere disciplines onderzoekt. Een van zijn centrale stellingen is dat het er niet om gaat problemen op te lossen, maar om ze op te sporen. De computer helpt de geesteswetenschapper zijn terrein te modelleren, en dwingt af dat dat volgens formele regels verloopt. De wetenschapper kan zo het model met de computer manipuleren en de gaten tussen model en werkelijkheid zichtbaar maken. Meer dan het model zelf is dit proces van iteratieve verbetering van het model de essentie van humanities computing. Het voorbeeld dat McCarty in zijn boek gebruikt, is zijn eigen langdurige studie van het verschijnsel personificatie in Ovidius' *Metamorfosen*.

De invalshoek voor deze keynote was de kennelijke aversie van de humaniora tegen een expliciete methode, die al snel mechanisch en triviaal lijkt. De methoden van de geesteswetenschapper blijven vaak onuitgesproken. Maar juist daarom kan de ontmoeting met de computerwetenschapper vruchtbaar zijn. 'In setting out to make things, computer scientists have to ask *dumb questions*, that is, questions which have been kept voiceless because the keepers of the domain of those questions have not thought to ask them. Giving these questions a voice – which is to say, *problematizing* that which provokes them – is a core function of the humanities. So in asking these *dumb questions* computer scientists enter into the game of the humanities on the common ground of humanities computing.'

McCarty's filosofische en erudiete stijl van schrijven maakt zijn teksten lezenswaardig maar soms ook moeilijk toegankelijk. Het was een goed idee van de Catch-organisatie hem uit te nodigen voor een mondelinge uiteenzetting. (PB)

Bernini, Apollo en Daphne. Daphne verandert in een boom om te ontsnappen aan Apollo. Naar aanleiding van Ovidius' Metamorfosen.